

BeleidsVisie

*Van crisis
naar crisis*

Jos Kleiboer
Directeur Beleid
Koninklijke Metaalunie

De afgelopen twee jaar stonden volledig in het teken van de coronapandemie. Iets wat we sinds mensenheugenis niet op deze schaal hebben meegeemaakt. Alles stond op zijn kop. Gelukkig is er eindelijk licht aan het einde van de tunnel en zijn op dit moment zo goed als alle maatregelen opgeheven. Maar inmiddels tekent zich een zo mogelijk nog grotere crisis af in de Oekraïne. Het menselijk leed is niet te beschrijven. Hoe dit verder gaat en waar de oplossing zit, moet blijken. Maar wat wel zeker is, is dat de wereldorde gaat veranderen. Het was geopolitiek al onrustig, maar deze spanningen gaan nu verder oplopen. Zo gaan we van crisis naar crisis.

In de maakindustrie merken we dat ketens wereldwijd zijn vervlochten. Dat leverde tijdens corona al de nodige schokeffecten op, maar op dit moment zijn de effecten nog veel groter. Handelsketens vallen uiteen,

waardoor producten niet kunnen worden afgezet, maar ook toeleverketens komen in de problemen, waardoor productiefabrieken stil komen te liggen. En de grootste onrust bevindt zich op de grondstoffen- en energiemarkt. Materialen zijn lastig verkrijgbaar, prijzen schieten alle kanten op en dat geldt ook voor energieprijzen. De inflatie voor de consument schiet omhoog, maar wat je weinig hoort is dat de inflatie voor de maakbedrijven nog veel sterker omhoog gaat. Dat zorgt voor veel spanning en onzekerheid in de markt.

We zullen ons als Nederland en Europa hierop moeten aanpassen. Samen staan we sterk tegen geopolitieke bedreigingen van buiten. De komende weken moet blijken of er sprake is van forse economische rimpeling of dat er een koude economische winter aankomt. Het is nu nog te vroeg om te pleiten voor maatregelen, maar als er straks problemen in de markt ontstaan, dan is behoud van ons technisch geschoold per-

soneel de grootste uitdaging en daar zouden we dan best een steuntje in de rug bij kunnen gebruiken.

In deze editie

Daar wordt iedereen slimmer van

Arbocatalogi onmisbaar voor mkb-bedrijven

Voorkom aantasting concurrentiepositie en betutteling machinebouwers

Techniek en technologie voor iedereen

Circulariteit creëert waarde

Slimmer EU-beleid in verband met geopolitiek noodzakelijk

Mkb uitgangspunt bij nieuw beleid

Samenwerking met defensie

Daar wordt iedereen slimmer van

In 2018 werd Koninklijke Metaalunie benaderd door de landmacht om juist samen met het mkb innovaties aan te jagen. De bezuinigingen in de voorgaande jaren hebben hun tol geëist in de defensieorganisatie. Hierdoor was ook veel kennis van de laatste stand van techniek weggevloeid.

Er is ook een beleidsverandering ingezet, het zogenaamd kort cyclisch innoveren. De werkwijze is normaal dat er eerst kennis ontwikkeld wordt met een lange horizon van minimaal vijf jaar. Na een selectie op de toepassingsmogelijkheid wordt deze kennis via implementatie plannen uiteindelijk omgezet naar aanbestedingseisen en inkoopopdrachten voor concrete spullen. Deze spullen vormen dan een standaard die afhankelijk van de aard minimaal vijf jaar mee zou moeten kunnen.

De conclusie was dat hiermee defensie qua innovatie al snel vijf of meer jaar achterloopt op de laatste stand der techniek. Een ander nadeel vond men dat hiermee het mkb slecht kan aanhaken. Hierdoor wordt met name de innovatiekracht van het mkb gemist. Met andere woorden, de landmacht kreeg het gevoel dat ze alleen de spullen konden verwerven waar grotere bedrijven trek in hadden.

Inmiddels is er in februari op de kazerne in Oirschot een eerste bijeenkomst geweest met zeven Metaalunieleden. Het thema was: onbebande voertuigen. Er stond een demo-apparaat voorzien van zeer geavanceerde vision en audioapparatuur dat door TNO was ontwikkeld. De vraag vanuit de landmacht was waar bedrijven met hun kennis konden helpen met het bedenken van nieuwe concepten. Maar ook: kan dit eenvoudiger, goedkoper, sneller gemaakt worden. Al snel kwamen er ideeën naar voren die hier forse verbeteringen in zouden aan kunnen brengen.

Het vervolg is dat we met de bedrijven een volgende stap in gaan. Verzamelen wat er aan innovatie nu al kan worden toegepast en wat de volgende stappen zijn. Met het tempo waar we in onze achterban aan gewend zijn is dit geen kwestie van jaren, maar eerder van maanden. Leden van Metaalunie kunnen hieraan deelnemen. We hebben de mkb-mentaliteit hard nodig om snel stappen te kunnen zetten naar een flexibele, moderne en snel inzetbare strijdmacht. Het is de tijd van aanpakken en niet treuzelen. Dat blijkt, triest genoeg, hard nodig.

Rard Metz

Programmamanager Smart Industry & Teqnow
metz@metaalunie.nl

Arbozorg onder druk

Arbocatalogi onmisbaar voor mkb-bedrijven

De herziene beleidsregel arbocatalogi (juli 2019) heeft er toe geleid dat veel arbocatalogi in de afgelopen periode negatief zijn getoetst. De nieuwe toetsingswijze leidt ertoe dat sectorale werkgeverspartijen overwegen afscheid te nemen van de arbocatalogus. Dit zou een forse stap terug zijn omdat jarenlang is geïnvesteerd in kwalitatief goede, pragmatische oplossingen die hebben bijgedragen aan het veilig en gezond werken in de sector.

Ondernemers, waaronder die in het mkb, zijn op grond van de Arbowet verplicht zorg te dragen voor een veilig en gezond werkklimaat voor hun medewerkers. Binnen de Arbowet zijn praktische kaders en richtlijnen opgesteld waaraan werkgevers moeten voldoen.

Ondernemers zijn vrij in de wijze waarop zij hier invulling aan geven, maar gezien de grote hoeveelheid aan regelgeving en de complexiteit hiervan, lopen zij hierin vast. Om ondernemers hierin richting te geven en te ondersteunen, zijn door branches in samenwerking met sociale partners zogenaamde arbocatalogi ontwikkeld. Deze bieden houvast en ondersteunen de ondernemer bij het invullen van zijn zorgtaak.

Juist de praktische uitvoerbaarheid en daarmee de haalbaarheid van de oplossingsrichtingen uit de arbocatalogus, maken dit tot een onmisbaar instrument voor het mkb. Zo bleek ook uit het gesprek dat een mkb-maakondernemer onlangs voerde met minister Van Gennip tijdens een werk-

bezoek aan Asten. Hierin gaf de ondernemer aan dat de arbocatalogus dé ondersteuning is waarmee het mkb haar zaakjes op orde krijgt. Bij het wegvallen daarvan gaat dat de ondernemer niet meer lukken.

Ook de kosteloze ondersteuning die Verbetercoaches vanuit het 5xBeter-project bieden aan de ondernemer wordt binnen de sector hoog gewaardeerd. Mkb'ers hebben meestal niet de capaciteit en kunde om beleid rond veilig en gezond werken op te zetten, maar hechten daaraan wel veel waarde. De ondersteuning van Verbetercoaches biedt dan uitkomst: de helpende hand die binnen het mkb niet gemist kan worden.

Debbie van Motman
Beleidsmedewerker arbo
motman@metaalunie.nl

Concurrentiepositie machinebouwers in geding

Voorkom aantasting concurrentiepositie en befutteling machinebouwers

Fred Vasquez

Beleidsmedewerker normalisatie
vasquez@metaalunie.nl

De Europese Commissie heeft in april dit jaar een wetsvoorstel gepubliceerd waarin de huidige Machinerichtlijn (2006/42/EG) wordt gewijzigd in een Machineriverordering. Als dit voorstel wordt overgenomen zal dit de concurrentiepositie van Nederlandse machinebouwers en de Europese interne markt schaden vindt Koninklijke Metaalunie.

Het voorstel behelst, naast andere voorstellen, een uitbreiding van de verplichte inzet van een extern aangemelde instantie (Notified Body) voor het doorlopen van een externe conformiteitsbeoordeling voor een verscheidenheid aan industriële machines die vallen onder bijlage 1 van deze concept Machineriverordering. Het verplicht inschakelen van een Notified Body voor conformiteitsbeoordeling leidt tot disproportionele kosten voor met name het kleinbedrijf en vertraagt bovendien de marktintroductie van machines.

Metaalunie is tegen de voorgestelde verplichte inzet van Notified Bodies bij de genoemde machines waarvoor geharmoniseerde productnormen zijn opgesteld. Binnen de huidige Machinerichtlijn is het voor fabrikanten mogelijk om, op basis van specifiek voor deze situaties beschikbare Europees geharmoniseerde productnormen, door middel van een zelfbeoordeling de conformiteit vast te stellen. Op basis van deze huidige Europese wetgevingssystematiek heeft de Nederlandse machinebouw zich ontwikkeld tot een krachtige innovatieve sector met een zeer hoog veiligheidsniveau die ook wereldwijd machines exporteert van uitzonderlijk hoge kwaliteit en veiligheid. Sprekende voorbeelden hiervan zijn machines voor de voedingsmiddelenindustrie, machines voor de logistieke sector, halfgeleiders (chips) en de agrarische industrie.

Zelfbeoordeling werkt!

Zelfbeoordeling biedt, op basis van Europees geharmoniseerde

productnormen waarin de essentiële eisen zijn vastgesteld, in vrijwel alle gevallen dezelfde veiligheid als de conformiteitsbeoordeling uitgevoerd door een Notified Body. Metaalunie voorziet dan ook dat de nu voorgestelde verplichte inzet van een extern aangemelde instantie in de nieuwe Machineriverordering leidt tot onnodige disproportionele kostenverhoging. Dit door de kosten verbonden aan inzet van een conformiteitsbeoordelingsinstantie en de eigen personele inzet voor begeleiding van dit traject.

Metaalunie vraagt de Tweede Kamer om het ministerie van SZW te verzoeken de zorgen van Metaalunie over de gevolgen van het wetsvoorstel voor de Machineriverordering als lidstaat onder de aandacht te brengen bij de Europese Commissie. Het is van groot belang een duidelijk signaal af te geven aan de Europese Commissie om af te zien van het verplicht inzetten van een extern aangemelde instantie.

Vraag naar technisch goed opgeleide mensen urgenter dan ooit

Techniek en technologie voor iedereen

De instroom in technisch onderwijs moet sterk vergroot worden, maar dat kan alleen als het structureel anders wordt georganiseerd, met meer ruimte voor diversiteit, toegankelijkheid, bevordering van om- en bijscholing en in een hybride leeromgeving door scholen en bedrijven. In het primair en voortgezet onderwijs moet met voorrang een grotere plaats voor techniek worden ingeruimd, met aansprekende programma's en techniek in alle uitstroomrichtingen.

De vraag naar technisch goed opgeleide mensen is urgenter dan ooit, door maatschappelijke uitdagingen, zoals de 'energietransitie', het behalen van de klimaatdoelen, goede zorgverlening en de situatie op de woningmarkt. Techniek is belangrijk voor het goed functioneren van mensen in onze technologie gedreven samenleving.

Dit alles vergt een uitgekiend 'Deltaplan Technologie, Onderwijs & Samenleving' met heldere regie en doelstellingen. Dit plan moet in gezamenlijkheid ontworpen en uitgevoerd worden door de ministeries van EZK, OCW en SZW, maatschappelijke partijen, zoals sociale partners, innovatieve (mkb)bedrijven en onderwijs- en onderzoeksinstellingen. Ook moet het gesprekstof worden aan de vele 'tafels' en initiatie-

ven op het gebied van technisch onderwijs.

De drie oplossingsrichtingen in het manifest zijn:

1. Vormgeven aan een toekomst met techniek en technologie voor iedereen
2. Actief sturen op instroom in techniekonderwijs
3. Realiseren van de transitie naar een skills gerichte technische arbeidsmarkt

Oplossingsrichting 1 is nieuw, omdat er niet eerder is gepleit voor een dergelijke brede, maatschappelijke invalshoek bij het bevorderen van bewustzijn voor de betekenis van techniek. Het is volgens

Koninklijke Metaalunie belangrijk om daar juist nu mee te komen. Het draagt bij aan een maatschappelijk fundament voor techniek, waardoor meer mensen bewust zijn van het belang van de technische sectoren. In onze hele samenleving kan vandaar uit technische skills en kennis bevorderd worden om iedereen mee te laten doen. Daarbij gaat het om het gebruik van technologie en verdere digitalisering. Maar ook om noodzakelijke keuzes te maken en verdere toepassing van technologie, bijvoorbeeld bij verduurzaming en de energietransitie.

Anne Marie Heij
Beleidssecretaris Onderwijs
heij@metaalunie.nl

Aanbevelingen voor betere regeldrukaanpak

Circulariteit creëert waarde

Gerard Wyfker

Beleidssecretaris Milieu en Energie
wyfker@metaalunie.nl

De komende tijd werkt het kabinet aan de plannen die Nederland in 2050 circulair moeten krijgen. Ondanks de ambities in het coalitieakkoord voor een circulaire toekomst van Nederland, maakt Koninklijke Metaalunie zich zorgen over het lage tempo van de transitie en de beperkte middelen die vooralsnog zijn vrijgemaakt.

Via een brief, die is meeondertekend door Metaalunievoorzitter Fried Kaanen, worden drie oproepen gedaan aan staatssecretaris Heijnen van Infrastructuur en Waterstaat om de beleidsinzet voor circulaire transitie te intensiveren. De brief is opgesteld en ondertekend door de voorzitters van de vier circulaire transitieteams Consumptiegoederen, Maakindustrie, Kunststof en Bouw. Fried Kaanen is voorzitter van het transitieteam Maakindustrie.

Betere aansluiting klimaatbeleid en circulariteit

Als eerste pleiten de voorzitters voor een betere aansluiting tussen klimaatbeleid en circulariteit. Circulaire maatregelen kunnen 7,2 Mton aan additionele CO₂-reductie opleveren in 2030. Dat is meer dan aan menige klimaatafval van het Klimaatakkoord is uit onderhandeld. De potentie na 2030 is nog groter. Circulaire maatregelen kunnen ook ongewenste effecten van de energietransitie oplossen. Schaarste en kritieke materialen die nodig zijn voor duurzame energieopwekking gaan in een circulaire economie niet verloren en er kunnen alternatieven worden gezocht voor de niet-herbruikbare composieten waar bijvoorbeeld windmolenwieken mee zijn geproduceerd.

Welvaartseffecten door circulariteit

De tweede oproep is om meer middelen vrij te maken omdat circulariteit brede welvaartseffecten oplevert. Naast CO₂-reductie leidt circulariteit bijvoorbeeld tot verbeterde

biodiversiteit/volksgezondheid en innovatie. Circulariteit is méér dan waardebehoud, het is waardecreatie. Daarmee legt het de basis voor een toekomstbestendige maakindustrie in Nederland. Maar de kosten gaan voor de baten uit. De eerste inschattingen zijn dat jaarlijks enkele honderden miljoenen euro's nodig zijn. Een bijdrage uit het klimaat- en transitiefonds (budget: € 35 miljard) ligt voor de hand.

Verken opties transitieteams

Na het Rijksbreed Programma Circulaire Economie in 2016 en het Grondstoffenakkoord in 2017 zijn de transitieteams voortvarend aan de slag gegaan en hebben ze veel bereikt als verbinder en initiator. Er zijn icoonprojecten, er wordt kennis gedeeld, er worden instrumenten ontwikkeld en -niet onbelangrijk- er worden ondernemers bereikt en geënthousiasmeerd. En dat allemaal met een informeel mandaat en bescheiden middelen. De gewenste intensivering van beleid luidt een nieuwe fase van de circulaire transitie in, waarvoor de transitieteams hun rol verder willen ontwikkelen.

Wake-up call

Slimmer EU-beleid in verband met geopolitiek noodzakelijk

Paul Verlinden
Beleidssecretaris
Internationaal Ondernemen
verlinden@metaalunie.nl

Het laatste jaar zijn de Nederlandse en Europese economie op allerlei manieren tegen allerlei ongewenste afhankelijkheden van leveranciers van buiten de EU aangelopen. Geopolitiek speelt hier vaak een rol.

Gevolg: noodzakelijke leveringen van o.a. grondstoffen en halffabricaten blijven uit, waardoor productieprocessen stil komen te liggen. Of de grondstoffen en halffabricaten zijn gigantisch gestegen in prijs. Prijzen die niet altijd goed doorberekend kunnen worden of zelfs leiden tot moeten stoppen van het produceren van allerlei producten.

Dit leidt tot tekorten aan microchips waardoor onder andere er veel minder auto's en machines geleverd kunnen worden dan er vraag naar is, met gevolgen voor de hele waardeketen. Prijzen van onder meer aluminium, diverse soorten staal, lithium en andere bijzondere metalen, bouw materiaal, gas, zijn gigantisch gestegen, met alle grote en soms zelfs desastreuze gevolgen van dien. Bij conflicten of ter bescherming van de eigen economie, zie je dat we steeds meer afhankelijk worden van een beperkt aantal

leveranciers van buiten de EU, die van de ene op de andere dag geheel of gedeeltelijk de 'leverancierskraan' kunnen dichtdraaien.

Een van de redenen om de E.E.G. (voorganger EU) op te richten was om als E.E.G./EU zelfvoorzienend te zijn. Compleet onafhankelijk te willen zijn, is enerzijds een illusie en anderzijds ook ongewenst om meerdere redenen. Maar de recente tekorten en prijsstijgingen - waar geopolitiek een rol in speelt/likt te spelen - zouden voor de Nederlandse en EU-politiek toch een wake-up call moeten zijn.

Moeten we als EU niet nog meer inzetten op zelfvoorzienend te zijn? Door onder andere meer microchips producenten in EU, meer winning, hergebruik en recycling van allerlei grondstoffen met extra focus op die grondstoffen waar het snelst tekorten van zijn en (nog) slimmere energietransitie zodat we, in de overgangsfase, ook op dat gebied niet tegen tekorten aanlopen.

Dit is nadrukkelijk géén oproep om in algemene zin grote handelsbarrières op te werpen aan de EU-grenzen, maar wel een oproep aan de politiek om slimmer om te gaan met de nieuwe werkelijkheid.

Geen wiebelbeleid

Mkb uitgangspunt bij nieuw beleid

Jos Kleiboer
Directeur Beleid
Koninklijke Metaalunie

Als er op verschillende posten nieuwe mannen en vrouwen gestationeerd worden, kijken ze vaak met een eigen, frisse blik op zaken. Dit lijkt ook het geval bij de uitspraken van de minister van Economische Zaken en Klimaat, Micky Adriaansens. Het bedrijfsleven moet volgens haar, in tegenstelling tot de afgelopen jaren, niet te veel met wisselend beleid geconfronteerd worden. 'We moeten niet te veel wiebelend beleid voeren' sprak ze, terwijl ze ook zei te willen waken voor een goede balans tussen klimaatwensen en economische belangen.

In deze twee uitspraken zou je een paar pijlers kunnen herkennen van consistent industriebeleid. Industriebeleid waar Koninklijke Metaalunie al zolang op hamert. Helemaal gerust ben ik daar na de woorden van Adriaansens nog steeds niet op. Ik miste namelijk in het verhaal van de minister het woord 'mkb'.

Wanneer je echt af wil van een economische zigzagkoers moet je namelijk gebruik maken van een mkb-kompas. Het uitgangspunt van nieuw (economisch) beleid moet een mkb-bedrijf zijn. Zoals inmiddels ook bekend in Den Haag is het mkb namelijk de motor van een goed draaiende economie. Van heel groot belang dus. Als je nieuwe regels en wetgeving vooraf toetst aan dat mkb-bedrijf, hoef je niet voortdurend achteraf van alles aan te passen, omdat toch blijkt dat het niet werkt in de praktijk van een kleiner bedrijf. Dan doe je het in één keer goed en kunnen mkb-ondernemers zich focussen op waar ze goed in zijn: innoveren, werkgelegenheid bieden en bijdragen aan het oplossen van grote maatschappelijke vraagstukken. En, als iets werkt voor een klein bedrijf, werkt het zeker ook voor een groot bedrijf.

In haar betoog laat de minister ook het woord 'maatwerkafspraken' vallen. Dat zou ik ook graag willen zien voor de mkb-maakbedrijven. Zoals een maatwerkafpraak die eindelijk de behoefte aan een stimuleringsregeling voor verbetering

van de productie bij mkb-maakbedrijven regelt. En maatwerkafspraken als het gaat om verduurzaming en energietransitie. Kijk eerst naar de mogelijkheden en de behoeften van de mkb-maakbedrijven zou het motto moeten zijn.

Koninklijke Metaalunie is met bijna 15.000 leden de grootste ondernemersorganisatie voor het MKB-metaal. De leden hebben samen een omzet van 30 miljard euro en bieden werkgelegenheid aan ruim 180.000 mensen.

koninklijke metaalunie

De Ondernemersorganisatie voor het MKB-metaal

Einsteinbaan 1
3439 NJ Nieuwegein

info@metaalunie.nl
www.metaalunie.nl
Telefoon 030 - 605 33 44